

ATARI
MUSEUM.NL

TEXTOMAT ATARI ST

ATARI ST Software 5

DATA BECKER
NEDERLANDS*

The Atari Museum logo is a stylized, grey, semi-transparent graphic consisting of several vertical bars of varying heights, resembling a bar chart or a stylized 'A'.

ATARI
MUSEUM
TEXTOMAT
ATARI ST

TEXTOMAT ATARI ST

ATARI ST Software 5

**DATA BECKER
NEDERLANDS***

Oorspronkelijke titel: Textomat ST
Copyright © 1986, Data Becker GmbH, Düsseldorf
Vertaling: H.J. Berkien, Nieuwegein
Copyright © 1986, A.W. Bruna & Zoon/Data Becker Nederlands
Omslag: Martin van Keulen
Druk: Vonk, Zeist
ISBN: 90 229 3401 2
D/1986/0939/118

Inhoudsopgave

In een paar woorden	7
Installatie	8
Begrippen en hun betekenis	9
Starten van TEXTOMAT	13
Desk	14
File	15
Besturings-tekens voor de functietoetsen	20
Bewerken	22
Vorm	27
Instellingen	28
De toetsen van het cursorblok	31
SPLIT.TTP	34
CONV.TTP	35
Het OUTPUT programma	36
Aanpassen van de printer	40
Wat mis kan gaan met het koppelstreepje	42

Met TEXTOMAT ST bent u in het bezit van het eerste programma uit de serie -MAT programma's voor de ATARI ST computers. De titel is wellicht al bekend van eerdere programma's voor de Commodore 64 en CPC-computers.

TEXTOMAT ST is niet zomaar een vervolg op deze eerdere pakketten, maar is gebaseerd op een totaal nieuw concept met mogelijkheden waar tot nu toe geen enkele maker van tekstverwerkers aan gedacht heeft (voorbeelden volgen later).

Dit programma is geschikt voor zowel de professionele als de gelegenheds-schrijver. Enkele opties uit dit programma zullen aangetroffen kunnen worden bij andere pakketten maar nooit allemaal, terwijl ze zoals later zal blijken toch moeilijk gemist kunnen worden.

De ontwikkeling van TEXTOMAT ST is uit nood geboren door drie auteurs van Data Becker. Zij merkten steeds vaker het gemis van enkele functies, waarvoor dan weer een andere tekstverwerker te hulp gehaald moest worden. Zo zal het tijdens het lezen van deze handleiding al snel duidelijk worden, hoeveel aandacht aan 'normaal werken' besteed is tijdens de ontwikkeling. Enerzijds is het leuk te zien hoe de Atari vet, cursief en dergelijke op het scherm kan weergeven, anderszijds wordt de snelheid hierdoor een stuk lager dan mogelijk is.

Het ontbreken van deze opties valt niet op, als de andere mogelijkheden even op een rij gezet worden: automatisch samenstellen van een trefwoorden-register en opnemen van zinnen in een (genummerde) inhoudsopgave; 30 functietoetsen met elk tot 160 karakters tekst; sorteren van regels tekst en nog veel meer.

Een tot nu toe niet aangetroffen noviteit is wel het dwars afdrukken van de tekst op een Epson of compatible printer!

Onafhankelijk van de aanwezige kennis over tekstverwerkers en alle mogelijkheden hiervan, raden wij u aan deze handleiding zorgvuldig door te lezen. Om dit niet tot een al te grote opgave te maken treft u diverse hardcopy's van relevante programma-onderdelen aan. Op deze manier is de handleiding te beschouwen als een snelle manier om dit programma te leren kennen.

Veel succes!.

Hierover is niet veel te zeggen. Het enige wat te doen staat is de diskette in een drive te stoppen en alles op de gebruikelijke wijze starten d.m.v. OPEN of double-click. Na het laden kunt u de diskette uit de drive halen en een werk-diskette invoeren voorzover u niet de beschikking over een tweede drive heeft. De programma-diskette heeft u pas weer nodig als u bijvoorbeeld gebruikt wenst te maken van het programma OUTPUT.PRG voor het maken van een inhoudsopgave enz.

Ten behoeve van het gebruik van een hard- of een RAM-disk kunnen de files van de programma-diskette overgezet worden. Tijdens het starten moet zich dan wel de originele programma-diskette in drive A bevinden.

Aan de hand van de afbeelding op de volgende pagina zullen een aantal begrippen verduidelijkt worden omdat deze in de verdere tekst steeds gebruikt zullen worden. Een aantal van deze begrippen zijn vrij nieuw in het computerjargon; zij doken pas op na de komst van computers als de Atari ST en de Macintosh van Apple.

De menulijst is de bovenste regel van het beeldscherm. Deze regel wordt aangewezen met de muiscursor waarna een 'rolgordijntje' (Engels: drop-down menu) naar beneden valt en op deze manier de mogelijkheden laat zien. Is dit rolgordijn per ongeluk geopend is het eenvoudig weer te sluiten door of buiten een menu op de muisknop te drukken ofwel door een andere optie van de menulijst te kiezen.

Dan volgt de gearceerde titelregel waar meestal de naam van het document waarmee u bezig bent staat. Direct na het opstarten van en zolang u niets weggeschreven heeft vindt u hier de naam van het programma.

Direct onder de titelregel is de info-regel te vinden met daarin informatie over de diverse modi van het programma. Enkele punten worden later nog verder verduidelijkt voorzover ze zichzelf niet verklaren.

De V-schuiver is de rechthoek in het gearceerde gedeelte aan de rechterkant van het beeldscherm. Met behulp hiervan kunt u snel door de tekst bewegen. U zet de muiscursor in deze rechthoek en drukt op de knop waarna u in willekeurige richting beweegt. Het gearceerde gedeelte stelt het totale document voor, de witte rechthoek het beeldscherm. De grootte van de rechthoek geldt als maatstaf voor de grootte van de totale tekst (met een kleine uitzondering: kleiner dan een vierkant kan hij niet worden). Door op de pijl naar boven of onder te gaan staan met de muiscursor en 1 keer op de knop te drukken scrollt de tekst 1 regel in de aangegeven richting.

De H-schuiver bevindt zich in de onderste regel van het beeldscherm. De werking is gelijk aan die van de V-schuiver. Als de standaard-breedte gekozen is, heeft deze schuiver de totale grootte en is er geen gearceerd gedeelte. Meer hierover is te vinden in het hoofdstuk 'start'.

Een menu wordt zichtbaar, zodra u met de muiscursor een van de opties uit de titelregel aanwijst. Een keuze maken uit zo'n menu gaat even eenvoudig: beweeg de muiscursor naar het gewenste onderdeel (dat dan invers weergegeven wordt) en druk op de linker muisknop. Keuzes die licht weergegeven zijn kunnen (tijdelijk) niet gekozen worden. Het komt ook voor, dat sommige onderdelen 'afgevinkt' zijn. Hieraan is dan te zien, dat een bepaalde toestand 'aan' staat en een

Desk	File	Bewerken	Vorm	Instellingen
BRIEF WRAP		Soft Hyphen	\TEXT02.TXT	
alleen kost dat m		Index	KOLOM	1 REGEL 42 BLADZ 2
6+Nieuwe pagina		Inhoud		
Hiermee kan een o		Plaatshouder		
uitworp) verkrege		Lege regels		
wanneer u aan een		Nieuwe pagina		
niet op welke pag		-----		
voorwaardelijke e		Zoeken		
aan een pagina ko		Vervangen		
pagina verhuizen		-----		
verstoord kunnen		Markeer blok		
6+Goto regel		Markeer gebied		
Vooral iemand die		Verschuiven		
deze mogelijkheid		Dupliceren		
Normaal gesproken		Wissen		
manier is deze re		-----		
6+Zoeken		Wrap alinea		
		Sorteren		
Het zoeken van onderdelen in een tekst in een van de meest gebruikte opties van een tekstverwerker (terecht). TEXTOMAT biedt u naast het zoeken van teksten en letters ook de mogelijkheid naar bepaalde besturingstekens te zoeken. Zo is het mogelijk geworden alle regels die 'vet' gedrukt moeten				

eventuele tweede keer kiezen niet nodig is of de keuze weer teniet doet.

Het hierboven genoemde drukken van de muisknop wordt ook wel klikken of aanklikken genoemd. Een double-click bestaat uit het twee keer snel achter elkaar op de knop van de muis drukken; dit kan alleen gebruikt worden voor het starten van het programma of tijdens het kiezen door middel van de file-selector.

Een dialoog-box verschijnt steeds als nadere gegevens voor een bepaalde actie nodig zijn. Bij een dergelijke 'box' zijn steeds een aantal wijzigbare velden te vinden evenals een of meerdere buttons (knoppen).

Na het openen van een dialoog verandert de cursor van vorm en wordt een dunne, verticale lijn die achter het eerste veld staat. Als het veld al met een standaard-invoer gevuld is, kan deze inhoud door het drukken van ESC gewist worden of door de cursor-toetsen op een bepaalde plaats gewijzigd worden.

Springen tussen meerdere velden kan of door gebruik te maken van de cursor-toetsen of door het drukken van TAB op het toetsenbord. Let er vooral op, dat er niet automatisch naar de volgende regel gesprongen wordt; dit is lastig maar er is helaas niet aan te ontkomen.

De buttons onderaan de dialoog bieden de mogelijkheid de dialoog te verlaten. Meestal heeft een van de buttons een dikkere rand dan normaal; dit is de default-button die door het drukken van de return-toets gekozen kan worden. Meestal is de default-button een keuze die ons het meest waarschijnlijk leek.

De file-selector is een speciale vorm van een dialoog waarmee bestanden met behulp van de muis gekozen kunnen worden. Standaard is een voorkeuze aangebracht van *.TXT (alle files die eindigen met .txt). Door met de muiscursor deze regel aan te klikken kan dit gewijzigd worden. Ga daarna met de muiscursor weer in het gearceerde gedeelte van de file-selector staan en de verandering is actueel.

TIP:

als u met een kleurenmonitor werkt zult u snel tot de ontdekking komen, dat er meer moeite gedaan moet worden iets nauwkeurig aan te wijzen. Dit komt door de verminderde verticale resolutie. Het selecteren van de verkeerde file komt minder vaak voor, als in plaats van double-click steeds de OK-button gebruikt wordt.

Wij hopen van harte dat u nooit in combinatie met dit programma kennis zult maken met een alarm-box die u informeert over een werkelijke fout.

Normaal gesproken is het enige dat u op zo'n moment te doen staat met de muis of via de returnknop aangeven dat u de

boodschap begrepen heeft; de tekst in een alarm-box wordt geacht zelf-verklarend te zijn. Als het besturings-systeem zelf een foutmelding aan de gebruiker wil geven wordt in plaats van een verklarende tekst alleen de boodschap 'TOS ERROR ...' met op de plaats van de stippelijntjes een nummer. In de meeste gevallen, bijvoorbeeld nummer 1, betekent de melding dat de diskette vol geraakt is.

Shortcut betekent zoveel als afkorting. Om het werken met dit programma in de meeste gevallen ook zonder muis mogelijk te maken, hebben wij een aantal opties uit het programma onder min of meer zinvolle tekens ondergebracht. Welke opties dit zijn kunt u in de verschillende drop-down menu's zien. De hoofd- of kleine letter achter de optie is de toets die u moet gebruiken.

Voor het selecteren van een afkorting drukt u eerst op 'ESC' linksbovenaan het toetsenbord. Direct onder de naam van het document verschijnt het woord keuze? waarna de desbetreffende codeletter ingetypt kan worden.

LET OP:

Het bovenste blok in het drop-down menu 'Instellingen' vormt een uitzondering op deze regel. Hier wordt onderscheid gemaakt of het onderdeel in direct-mode of met de muis gemaakt is. Zie hierover ook de beschrijving van indent links.

Besturingstekens bevinden zich altijd zichtbaar in de tekst. Ze kunnen herkend worden aan de grijze '>' en '<'. De tekens worden gevormd door de shortcut met of zonder parameter(s). Deze zichtbaarheid heeft tot voordeel dat ze onderworpen kunnen worden aan zoeken en vervangen (zie aldaar).

TIP:

Een besturingsteken kan eventueel 'misbruikt' worden om commentaar in de tekst op te nemen. TEXTOMAT ST negeert namelijk alle tekst vanaf een ongeldig besturingsteken totaan de eerstvolgende 'return'. Het enige dat u hoeft te doen is op ESC drukken (er verschijnt keuze? in de info-regel) en dan een spatie in te typen.

Het starten van TEXTOMAT ST bestaat uit het zoeken van de file TEXT.PRG en dit met double-click starten. Na korte tijd is het programma geladen.

Heel af en toe verschijnt na het laden een foutmelding over het ontbreken van genoeg geheugen voor de applicatie. Dit kan gebeuren als u een te grote RAM-disk in het geheugen heeft met daarnaast nog een of meerdere accessoires. Worden door u accessoires weggehaald, laat dan in elk geval CONTROL.ACC op de schijf staan. Hiermee kunt u de tijd en datum instellen en aangeven wat voor een printer u gebruikt.

De volgende mogelijke fout geeft aan dat een file niet geopend kan worden. In dat geval staat de file STANDARD.PRT niet op de diskette waarvan zojuist geladen is (STANDARD.PRT bevat de besturingstekens voor de printer. Bent u in het bezit van een EPSON printer is er voor 'normale' tekst niets aan de hand). U kunt eventueel het programma verlaten, de file overzetten naar de werkschijf en opnieuw starten.

De mededeling 'TEKSTGEHEUGEN VOL!' verschijnt als er bij het starten van TEXTOMAT niet minstens 10.000 bytes vrij geheugen beschikbaar is. Zorg ook in dit geval dat minder geheugen gebruikt is voor bijvoorbeeld een RAM-disk en dergelijke.

In alle andere gevallen verschijnt een dialoog-box die u om de breedte van de tekst vraagt. TEXTOMAT ST vraagt om deze breedte ten behoeve van de invoer via het toetsenbord. Deze breedte heeft geen enkel verband met de breedte zoals die bij lay-out ingesteld wordt. Standaardmatig geeft TEXTOMAT een breedte van 77 karakters aan; deze breedte pas uiteraard in zijn geheel op het beeldscherm. De breedte is tot een maximum in te stellen waarna TEXTOMAT zich bedient van side-scrolling (het verschuiven van de tekst in horizontale richting).

Dat is alles! Om het beschrevene direct in praktijk te brengen, hebben wij een demonstratie-tekst op de diskette gezet met de naam TEST.TXT waarin een groot aantal besturingstekens opgenomen zijn.

Kies daarom nu het commando laden onder het FILE-menu.

Info

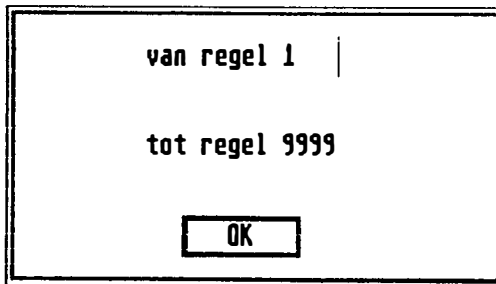
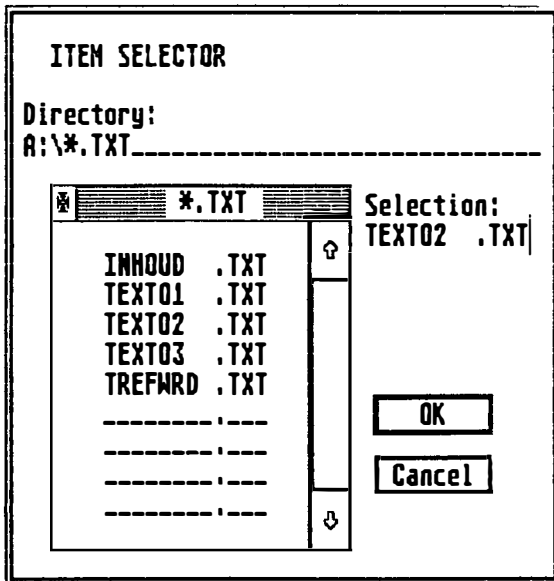
De info-box geeft u informatie over hoeveel regels u tot nu toe gebruikt heeft van het totaal. Het aantal regel wordt berekend aan de hand van de werk-breedte zoals die bij het starten van TEXTOMAT opgegeven werd. Zodra de regelteller bijna het maximum bereikt heeft, raden wij u aan de file waarmee u bezig bent weg te schrijven en met een nieuw te beginnen.

In het hoofdstuk over OUTPUT.PRG kunt u lezen hoe meerdere files aan elkaar verbonden kunnen worden voor bijvoorbeeld printen.

TEXTOMAT ST	
(C) 1986	<input type="button" value="OK"/>
RB / LE / KG	
Er zijn	347 regels
van	8875 maximaal gebruikt

Laden

Als u een bestaand document verder wilt bewerken kunt u dat inlezen door dit menu-onderdeel. De standaard file-selector verschijnt op het scherm met alle .TXT files die op de schijf staan. Kiezen van een document gaat op dezelfde manier als in het handboek van de computer beschreven staat. Tijdens het laden verschijnt eerst de naam van het document en daarna een rij punten. Elke punt op het beeldscherm staat voor 512 tekens die van schijf gelezen zijn. Na het laden kan het soms even duren voordat de scherm werkelijk op het scherm te zien is, vooral wanneer word-wrap ingeschakeld is.

LET OP:

Een eventuele lay-out die meegeschreven is, wordt alleen meegenomen tijdens het laden als zowel de kolom- als regelteller op 1 staan en BRIEF-mode ingeschakeld is.

Opslaan

Een compleet document of source-file voor C kan met behulp van dit menu-onderdeel op schijf gezet worden voor eventueel later gebruik. Ook hier verschijnt de item-selector waarna u het document eventueel een andere naam kunt geven. Bij overschrijven van een bestaand document maakt TEXTOMAT automatisch een reserve-file met extensie .BAK aan. Na deze opgave van u verschijnt eerst nog een dialoog waarin u aan kunt geven of de hele tekst (default) of een onderdeel hieruit opgeslagen moet worden.

TIP:

De extensie .TXT hoeft niet ingevoerd te worden. Bij ontbreken hiervan voeg TEXTOMAT dit automatisch toe aan de file-naam.

BELANGRIJK:

Let er steeds op, dat de write-protect van de werkschijf niet ingeschakeld is. Verschijnt deze alarm-box is het in sommige gevallen al te laat. Bij verwijdering van de write-protect en het aanklikken van RETRY hangt de ST zich op waardoor de ingevoerde tekst verloren raakt!

Nieuw

Voor het met een nieuw document beginnen kunt u 'nieuw' kiezen. Voor alle zekerheid vraagt TEXTOMAT of dit werkelijk de bedoeling is. Kies voor JA of NEE afhankelijk of u de ingevoerde tekst wilt bewaren of niet. Bij JA verschijnt de dialoog voor de breedte opnieuw.

TIP:

Is het tekstgeheugen (nog) leeg en u wilt toch de breedte van het document wijzigen, druk dan eenmaal op RETURN zodat voor TEXTOMAT 1 regel ingevoerd is. Eerder is de optie Nieuw niet te kiezen.

Wissen

Voor het wissen van eventuele .BAK files op de schijf kunt u deze optie toepassen. Het is echter aan te raden werkelijke schoonmaak op de diskette alleen vanuit DESKTOP te doen; u heeft daar altijd meer overzicht over de aanwezige files.

Drive/V24

Te allen tijden kunt u aangeven wat de default diskdrive zal zijn (meestal de drive waar de werkschijf in ligt). Door

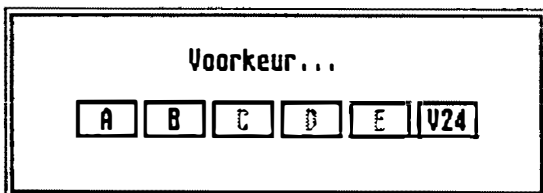
steeds deze optie te kiezen voorkomt u het gooehelen met de file-selector, u blijft meestal toch op een enkele schijf.

V24 wordt alleen gekozen als u gebruik wenst te maken van een modem voor het zenden/versturen van teksten (soms handig, denk maar aan zetmachines).

Laden en opslaan van de functietoetsen gebeurt altijd via de laatst aangegeven diskdrive.

TIP:

Bij gebruik van de RAM-disk is het aan te bevelen deze te selecteren voor sorteer-opdrachten, een tijdwinst van zo'n 40%.

Quick-mode

Deze wat vreemde betiteling geeft aan, dat bij het wegschrijven van het document geen lay-out of besturingstekens mee opgeslagen worden. Deze modus is daardoor uitstekend geschikt voor het aanpassen van sources of batch-files. Op schijf komt namelijk pure ASCII te staan.

Brief-mode

Na het opstarten van TEXTOMAT is deze modus automatisch gekozen. Bij het wegschrijven worden de actuele lay-out inclusief alle besturingstekens in de tekst opgeslagen.

C-source

Deze modus is bedoeld voor C-programmeurs. De beide accolades open en sluiten worden hier op een speciale manier verwerkt. Steeds wanneer een accolade 'open' ingevoerd wordt, springt de cursor automatisch 3 tekens in; bij sluiten weer 3 tekens terug. Dit biedt tegelijkertijd een controle-mogelijkheid aan: staat na de function-body de cursor niet in de meest linkse kolom betekent dit, dat ergens een fout met de accolades gemaakt is.

TIP:

Voor het aanpassen van een bestaande source-listing kunt u met behulp van de toetsen '<' en '>' (vooraf ESC drukken) aangeven hoeveel ingesprongen moet worden.

Weergeven

Hier heeft u de keuze tussen weergave op beeldscherm of printer.

Voor de weergave op de printer wordt STANDARD.PRT zoals deze op schijf staat gebruikt (zie ook het hoofdstuk hierover). Ook kunt u voor beide weergave-mogelijkheden bepalen vanaf welke pagina met welk regelnummer begonnen moet worden.

Als deze twee getallen verschillend van elkaar zijn kan het even duren voor dat de tekst verschijnt. De laatste mogelijkheid is vooral praktisch wanneer u bijvoorbeeld een document in verschillende delen heeft geschreven. TEXTOMAT neemt voor elke file aan dat deze begint met paginacijfer 1.

Het weergeven kan tijdelijk onderbroken worden door het drukken van de rechter SHIFT-toets en gaat verder met de linker SHIFT. Control tenslotte brengt u weer terug naar de invoer-mode.

Merk op, dat aan het einde van de weergave ook de Control-toets gedrukt moet worden om naar het invoerscherm terug te keren.

Weergave op		
scherm	printer	terug

Paginanummer van de eerste pagina?
1---
Vanaf welke pagina beginnen met printen?
1---
OK

F-toetsen

De tien functietoetsen bovenaan het toetsenbord kunnen in enkele programma's gebruikt worden. TEXTOMAT ST gaat hierin wat verder, en geeft de gebruiker de beschikking over 30 van deze toetsen die elk maximaal 160 tekens kunnen bevatten. Aan het gebruik daarvan zijn geen beperkingen verbonden. Programmeurs kunnen veelgebruikte commando's door een druk op een toets tevoorschijn halen; voor het schrijven van (standaard-) brieven kunt u 30 adressen onder een toets zetten; enzovoort. Natuurlijk kan deze invoer op diskette opgeslagen worden (.FKY extensie).

Laten we eerst eens kijken wat er gebeurt als u dit menu-onderdeel kiest met de muis. Er verschijnt een dialoog-box waarin u kunt kiezen tussen wijzig, laden en opslaan. Wijzig is als default gekenmerkt en kan door het drukken van return gekozen worden.

Na kiezen van wijzig verschijnt een tweede dialoog met daarin het 'inval-formulier'. U kunt kiezen tussen PLAIN, SHIFT en ALTERNATE.

Dan volgt het woord TOETS en 10 hokjes die u met de muis kunt selecteren. Is ook dat gebeurd kunt u gaan invoeren. Invoeren van besturingstekens is hier mogelijk zodat bijvoorbeeld uw naam en adres keurig per regel verschijnt (zie onderstaande lijst).

Funktietoetsen

Toets

TEXTOMAT ST|_____

_____

_____

De voorbeelden die tot nu toe gegeven werden hadden allemaal betrekking op 'snelheids-toetsen', maar ook alle mogelijke cursor-bewegingen kunnen onder een functie-toets gebracht worden.

Besturings-tekens voor de functietoetsen.

```
control a  cursor naar begin van het volgende woord
control b  cursor naar eind van vorig woord
control c  cursor naar eind van vorige zin (.!?)
control d  cursor naar einde van volgende zin (.!?)
control e  cursor naar eind van de regel
control f  cursor naar begin van de regel
control g  cursor naar het eind van vorige paragraaf (CR)
control h  backspace, vorig teken wissen
control i  cursor naar einde van volgende paragraaf (CR)
control j  cursor 1 positie naar links
control k  cursor 1 regel naar onder
control l  cursor 1 positie naar rechts
control m  carriage return (CR)
control o  regel tussenvoegen (control insert)
control z  herhaal
control ;  als SHIFT ESC
control <  woord rechts van cursor wissen (SHIFT-Delete)
control =  wissen tot einde paragraaf (alt/delete)
control .  cursor naar begin/eind van tekst (SHIFT CLRHOME)
```

Zoals uit het bovenstaande mag blijken, zijn er weinig grenzen aan uw fantasie gesteld voor het gebruik van de functietoetsen.

De tekst van de functietoetsen wordt als normale tekst op schijf gezet. Voor sommige andere tekstverwerkers zullen de besturingstekens niet altijd eruit zien zoals het zou moeten zijn. In dit geval biedt het toevoegen van een carriage return (control m) uitkomst.

Een extra optie is de mogelijkheid bij control z aan te geven hoe vaak de de tekst van de functietoets uitgevoerd moet worden. Het formaat is control znn waarbij nn maximaal 2 cijfers voorstellen die direct achter control z staan.

Plain	Shift	Alternate
Toets F1 F2 F3 F4 F5 F6 F7 F8 F9 F10		
for (i = 0; i < ?; i++) ^C FFFFFFFFFFFFFFFF R FFFFFFFFFFFFFFFF		
----- -----		
OK		stop

Plain	Shift	Alternate
Toets F1 F2 F3 F4 F5 F6 F7 F8 F9 F10		
for (i=0; i<10; work_in[i++]=1); ^C work _out[10]=2; /* raster-coordinates */ _R		
----- -----		
OK		stop

EINDE

Hier heeft u de keuze of u terug wilt in het programma (default), werkelijk wilt stoppen of met een ander programma verder wenst te gaan. Meestal zult u kiezen voor het programma OUTPUT.PRG om teksten af te gaan drukken; u zult deze filenaam als voorgeprogrammeerd tegen komen. De keuze is echter niet beperkt tot dit programma. Elk ander, met als extensie .PRG kan op deze wijze geladen worden (.TOS en .TTP hebben elk een ander formaat).

Soft Hyphen

TEXTOMAT beschikt over de mogelijkheid lettergrepen automatisch te koppelen. U zult na korte tijd tot de ontdekking komen dat de trefzekerheid aanmerkelijk is. Toch kan het onmogelijk altijd goed gaan, het gaat hier om een algoritme en niet om een woordenboek. Enkele woorden worden niet goed afgebroken (zie tabel).

Vooraf samengestelde woorden hebben hier last van. Een van de regels voor het afbreken is bijvoorbeeld dat de combinatie 'sl' niet gescheiden mag worden. Maar wat dan te denken van het woord dwarsligger? Wij mensen weten vrijwel allemaal nog dat juist dan gekoppeld kan worden tussen dwars en ligger. Zo zal het woord slank altijd correct behandeld worden door het programma.

Er is evenwel een manier om te voorkomen dat woorden foutief afgebroken worden. Geef vooraf aan het woord een soft-hyphen uit de Bewerken-menu. Het hele woord wordt dan overgebracht naar de volgende regel.

Een 'normale' koppelstreep heeft een iets kleinere prioriteit dan de soft-hyphen; woorden die door uzelf al zijn afgebroken worden op dezelfde wijze behandeld.

Index

Hiermee worden alle woorden aangegeven die later in een trefwoorden-register ondergebracht moeten worden. Nadere informatie kunt u lezen in het hoofdstuk over het programma OUTPUT.

Inhoud

Om hele zinnen aan te merken voor opname in de inhoudsopgave wordt deze optie gebruikt. (zie ook OUTPUT.)

Plaatshouder

Voor mail-merge functies wordt in de 'moederfile' op willekeurige plaatsen een plaatshouder aangebracht. In de 'dochterfile' staan in de juiste volgorde de gegevens die steeds met een carriage return zijn afgesloten.

(zie ook OUTPUT.)

Lege regels

Na aanklikken van deze optie (of via de shortcut) verschijnt een dialoog waarin u aan kunt geven hoeveel lege regels toegevoegd moeten worden. Lege regels kunnen uiteraard ook via herhaald drukken op return verkregen worden, alleen kost dat meer geheugen.

Nieuwe pagina

Hiermee kan een onvoorwaardelijke of voorwaardelijke page-eject (pagina uitworp) verkregen worden. De voorwaardelijke gebruikt u speciaal dan, wanneer u aan een nieuwe alinea begint. Van te voren weet u dan meestal niet op welke pagina de actuele regel terecht zal komen. U kunt met een voorwaardelijke eject van bijvoorbeeld '3' verhinderen dat de alinea onder aan een pagina komt te staan waardoor een aantal woorden naar de volgende pagina verhuizen (denk hierbij ook eens aan tabellen die door een page-eject verstoord kunnen worden).

goto regel

Voorals iemand die TEXTOMAT gebruikt voor het schrijven van source-files zal deze mogelijkheid op waarde weten te schatten. De meeste compilers geven normaal gesproken aan dat een fout zich in regel zoveel bevindt. Op deze manier is deze regel snel terug te vinden.

Zoeken

Het zoeken van onderdelen in een tekst in een van de meest gebruikte opties van een tekstverwerker (terecht). TEXTOMAT biedt u naast het zoeken van teksten en letters ook de mogelijkheid naar bepaalde besturingstekens te zoeken. Zo is het mogelijk geworden alle regels die 'vet' gedrukt moeten verschijnen te vervangen voor 'curief'. De maximale lengte van het zoek-criterium is 80 tekens. Een klein probleem ontstaat wanneer u naar de volledige besturings-code wilt zoeken; u kunt de grijze (of rode in het geval van een kleurenmonitor) '<' niet direct invoeren. De oplossing is wat omslachtig, maar mogelijk:

Voer helemaal bovenaan de tekst het besturingsteken dat u zoekt op de normaal in en sluit dit af met return. Kies hierna voor 'zoeken' en vervolgens zin 1, waarna het zoeken onmiddellijk start.

Is het nodig om een carriage return op te nemen in het zoek-gegeven, ga dan te werk zoals bij de functietoetsen beschreven is.

Het kan soms voorkomen, dat TEXTOMAT beweert dat een bepaald

woord niet gevonden kon worden. U weet echter zeker, dat het woord zich in de tekst bevindt. Schakel in dat geval dan 'word-wrap' uit en probeer het opnieuw (word-warp voegt meestal een koppelstreepje toe aan een woord).

TIP:

Het zoek-criterium blijft behouden (oorzaak GEM). Omdat in sommige gevallen de tekst lang is, zou het wissen door middel van backspace een lastige opgave zijn. Druk vooraf aan de regel op ESC. Dit wist de tekst en zet de cursor op de eerste positie van de regel.

Hoe langer het zoek-criterium is, hoe meer kans u op (snel) succes heeft.

Vervangen

In de meeste gevallen zal het zoeken worden gecombineerd met het vervangen van woorden of zinsdelen. Ook hier verschijnt eerst een dialoog (dezelfde als bij zoeken) waarin u het zoek-gegeven invoert. Daarna verschijnt een tweede dialoog waarin u de vervangende tekst invult. Wilt u speciale tekens voor het wijzigen opgeven, kunt u de tweede regel van het document gebruiken. Kies in dat geval dan ook 'zin 2' bij de dialoog voor de vervangende tekst.

Zodra TEXTOMAT het eerstvolgende zoek-gegeven tegenkomt verschijnt een smalle dialoog met een aantal opties.

Verder, de tekst wordt niet vervangen en TEXTOMAT probeert het volgende gegeven te vinden.

Auto, de tekst waar de cursor staat wordt vervangen en eveneens alle andere keren dat het woord (of de zin) voorkomt ook, zonder bevestiging van de gebruiker.

Vervang, alleen Op de gevonden plaats wordt de tekst gewijzigd. Hierna gaat het zoeken verder.

Stop tenslotte, brengt u weer terug naar het invoervenster.

TIP:

Als u de vervangende tekst 'leeg' laat wordt het gezochte criterium met 'niets' vervangen. Op deze manier is het wissen van bepaalde passages snel gedaan.

Markeer blok

Om grotere delen van de tekst te verschuiven, te wissen of de dupliceren moeten deze eerst gemarkeerd zijn. Om dit te bereiken zet u de cursor op het begin van het blok waarna u kiest voor 'Markeer blok'. In de status-regel verschijnt het

woord MARK. Vanaf dit moment werken alleen de cursortoetsen en RETURN.

Met behulp van de cursortoetsen geeft u aan hoe groot het bereik is en sluit deze invoer af met het drukken van return (het bereik wordt grijs weergegeven of in een andere kleur). Gaat u met de cursortoetsen voorbij het eerste teken wordt de functie automatisch weer opgeheven.

TIP:

Bij abusievelijk kiezen van de markeer-optie kunt u direct op return drukken waarna de functie afgebroken wordt.

Markeer gebied

Heeft u vaak tabellen in uw tekst? Zo ja, dan zult u de volgende mogelijkheid van TEXTOMAT toejuichen. Met 'markeer bereik' is het mogelijk een kolom van een tabel te verplaatsen!

Kies om te beginnen de linker bovenhoek van de te verschuiven kolom. Kies vervolgens 'markeer bereik' (ESC SHIFT m). Nu kunt u de gewenste kolom met behulp van de cursortoetsen aangeven (ook dit is optisch weergegeven) en druk als u klaar bent op return.

De cursor verschijnt nu weer in de linker bovenhoek van het bereik en het gemarkeerde gebied wordt zwak weergegeven. Door de toetsen cursor-rechts en cursor-links kan de kolom verschoven worden.

Let er wel op, dat wanneer u de kolom OVER een andere kolom heen beweegt de onderliggende kolom gewist wordt.

Verschuiven

Deze blok-functie bevat de beide voorgaande mogelijkheden. Hierbij wordt eerst de kolom naar de nieuwe positie verschoven en het gemarkeerde blok gewist.

TIP:

TEXTOMAT is, zoals de meeste tekstverwerkers, regelgeoriënteerd. Dit betekent in de praktijk dat het programma het snelst werkt, als het gemarkeerde gebied uit hele zinnen bestaat.

Dupliceren

Een gemarkeerd gebied kan op een (vrijwel) willekeurige plaats gedupliceerd worden. Let er wel op, dat er voldoende ruimte in het geheugen moet zijn.

Een en ander gaat eenvoudig in zijn werk: markeer een gebied, zet de cursor op de plaats waar de kopie moet verschijnen en roep deze functie aan.

Deze positie mag zich uiteraard niet in het gemarkeerde gebied bevinden. Doet u dit (per ongeluk) toch volgt een foutmelding.

Wissen

Een gemarkeerd blok kan snel gewist worden. Weet echter wel zeker wat u doet. De tekst eenmaal gewiste tekst is niet meer terug te halen!

Wrap alinea

Meestal wordt de tekst met ingeschakelde word-wrap ingevoerd zodat te lange woorden naar de volgende regel overgebracht worden. Bij wijziging van zulke regel treed het verschijnsel op, dat dit niet automatisch gebeurt. Kies in zo'n geval Wrap alinea.

Sorteren

Het sorteren van teksten kan handig zijn bij tabellen. In de eerste echter, is deze functie bedoeld als hulpmiddel voor het verwerken van het trefwoorden-register. Dit kan net als elk document gewijzigd worden en door deze functie opnieuw gesorteerd.

Bij het sorteren zijn er wel een aantal dingen waarop gelet moet worden.

Als het tekstgeheugen voor minder dan de helft gevuld is, vindt het sorteren in het geheugen van de computer plaats. In het andere geval wordt gebruik gemaakt van de diskette vanwaaraf het laats geladen is. Op deze diskette verschijnt een werk-file met de naam KUDEL.SRT die na afloop weer gewist zal worden. Vanzelfsprekend moet voldoende ruimte op deze schijf aanwezig zijn. Het benodigde geheugen is eenvoudig te berekenen door de formule gebruikte regels maal de ingestelde breedte.

TIP:

We hebben voor de werk-file deze wat merkwaardige naam gekozen omdat het niet vanzelfspreken is, dat deze naam vaak gebruikt zal worden. Men weet echter maar nooit...

Dit menu wordt gebruikt voor het instellen van de verschillende attributes voor de tekst alsmede de dichtheid (pitch) van de letters.

Mede afhankelijk van de printer zult u vet, cursief of onderstreept kunnen afdrukken (zie hiervoor de beschrijving van STANDARD.PRT).

Of u nu kiest door gebruik te maken van de muis dan wel met shortcut, steeds verschijnt een dialoog waarin u het attribuut kunt in- of uitschakelen.

Het tweede blok stelt 10 extra tekens ter beschikking van elk maximaal 512 tekens. Hier kunnen bijvoorbeeld de tekens voor de accenten in het Nederlands ondergebracht worden. De tekens kunnen ingevoerd worden door het drukken van ESC, CONTROL en vervolgens een letter van P tot Y.

Het derde blok tenslotte wordt gebruikt om de letterdichtheid of pitch van de printer af te stellen. Zie hiervoor ook de printertabel.

Groot<=>klein

Voor het omschakelen van hoofd- naar kleine letters kunt u gebruik maken van deze functie. U kunt complete alinea's voorzien van hoofdletters zonder dat u alles opnieuw hoeft in te typen. Het snelst werkt deze functie als shortcut. Druk dan eerst op ESC, en houdt vervolgens SHIFT x zolang vast als u nodig heeft. Houdt er wel rekening mee, dat de buffer van de ST nogal groot is; het kan gebeuren dat de functie langer door gaat dan de bedoeling was.

Datum

Na kiezen van deze optie verschijnt er 1 besturingsteken in de tekst. Bij het weergegeven echter wordt op deze plaats de systeem-datum toegevoegd. Maak er een gewoonte van deze in DESKTOP altijd in te stellen evenals de tijd.

Tijd

Voegt op de aangegeven plaats de tijd, zoals deze tijdens het weergeven is, toe.

Indent links

Anders dan de linker-rand zoals deze in lay-out is aangegeven, komt het vrij vaak voor dat een gedeelte van de tekst links ingesprongen moet worden weergegeven. Hiertoe brengt u de cursor naar de gewenste plaats en kiest in dit menu Indent links. Ogenscheinlijk gebeurt er niets, maar TEXTOMAT heeft de positie opgeslagen. Meerdere keren in springen is eveneens mogelijk.

De shortcut verschilt in dit geval van de optie in het menu. Deze wordt namelijk gebruikt om aan te geven op welke positie de tekst zal komen. U zult merken, dat bij gebruik van de shortcut na het teken '<' ook een getal verschijnt; dit getal geeft het aantal posities dat ingesprongen wordt weer. Terug naar een vorige 'trap' gaat door gebruik te maken van '>' (ook weer niet te verwarren met het menu-onderdeel). Opheffen van een indent-positie gaat even eenvoudig als het instellen daarvan. Ga met de cursor naar de positie en kies nogmaals 'Indent links'.

Om de indents zichtbaar te maken drukt u op de HELP-toets waarna de status-regel verdwijnt en plaats maakt voor de indents. Nogmaals op HELP drukken schakelt weer om.

Links uit

Alle ingestelde indents worden door deze optie uitgeschakeld. Waren nog indents actief, worden automatisch de juiste commando's gegeven zodat de tekst die na dit punt volgt weer vanaf de linker-rand weergegeven worden.

Indent rechts

Is analoog met 'Indent links' en wordt op manier zoals daar beschreven ingesteld. Onafhankelijk van de ingestelde breedte van de weergaven behouden de indents hun absolute breedte. Op deze manier hoeft u nooit de tekst aan te passen.

Rechts uit

Zie de beschrijving van 'Links uit'.

Justeer links

Door gebruik te maken van deze optie zal de tekst links uit-

gelijnd weergegeven worden. De rechter kantlijn wordt niet egaal, er ontstaat een rafelig uiterlijk (is vaak bij brieven wat persoonlijker).

Deze en de volgende opties kunnen op elk willekeurig punt in de tekst staan.

Justeer rechts

Nu wordt de tekst rechts uitgelijnd waardoor de linker kantlijn rafelig zal worden. Deze functie is erg handig voor het mooi plaatsen van de volledige datum aan de rechter kantlijn.

Centreren

Vanaf dit punt worden de regels gecentreerd weergegeven. Het is uiteraard alleen zinvol bij regels die niet de maximale breedte overschreiden.

Uitblokken

Het eerste en het laatste teken van een regel staan steeds onder elkaar na het kiezen van deze optie. TEXTOMAT voegt zolang spaties tussen de woorden toe tot dit bereikt is. Het koppelstreepje helpt bij het uitvullen van de regel(s). Welke soort van de boven beschreven mogelijkheden u gebruikt hangt in grote mate van uw gevoel voor stijl af. Vindt u het automatisch afbreken van de woorden storend, is het beter 'Justeer links' te kiezen.

Word Wrap

Deze optie is alleen van belang tijdens de invoer van de tekst. Een woord dat te lang is om nog op de regel te passen wordt in zijn geheel overgenomen naar de volgende regel. Bij 'insert-mode' heeft deze optie geen effect en kan de alinea handmatig bewerkt worden door het drukken van ESC w of 'Wrap alinea' in het Bewerken-menu.

Tabulator

Het zetten van een tab-stop gebeurt met deze functie. De positie van de cursor wordt opgeslagen waarna er naartoe gesprongen kan worden door het drukken van de TAB-toets. Het aantal tab-stops is niet begrensd.

Is op de regel geen tabstop meer aanwezig wordt de regel door een carriage return afgesloten en staat de cursor aan het begin van de nieuwe regel.

Insert

Voor het (later) tussenvoegen van stukken tekst is het mogelijk TEXTOMAT in insert-mode (toevoeg-) te zetten. Laden met ingeschakelde insert zorgt ervoor, dat de ingeladen tekst vanaf de actuele cursorpositie gezet zal worden.

Lay-out

Met deze optie heeft u de sleutel tot de weergave van het document in de hand. Alles wat u hier invoert, heeft zijn weerslag op hetgeen u later op het papier zult zien.

Eerst kunt u vastleggen wat de fysieke dimensies van de weergave zijn. De verschillende onderdelen worden geacht zelf-verklarend te zijn. De invoer wordt na het drukken van return (of OK met de muis) gecontroleerd op plausibiteit. Zo niet, verschijnt dezelfde dialoog weer met de cursor op de plaats waar vermoedelijk en (denk)fout staat.

Over het onderdeel 'regelafstand in inches' kan nog het volgende gezegd worden: wij zijn er vanuit gegaan, dat de meeste gebruikers een Epson- of compatible printer bezitten. Het is natuurlijk van belang of een andere printer de mogelijkheid biedt de regelafstand aan te passen.

Bij de onderdelen 'afstand kop van boven' en 'afstand voet/-laatste regel' zijn wij uitgegaan van een header of footer van 1 regel. Bij meerdere regels moeten de onderdelen 'afstand van boven' en 'bedrukbare hoogte' aangepast worden. Bij gebruik van meerdere kolommen (tot maximaal 5 met een minimale breedte van 10 tekens) wordt de afstand tussen de kolommen onderling berekend uit de bedrukbare breedte, de breedte van de kolommen en het aantal kolommen. Afhankelijk van de gekozen waarden kan de afstand ook ongelijkmatig uitvallen.

LET OP:

Wanneer u de tekst verticaal af wenst te drukken, moet u een papierlengte van 60 tekens aangeven. De (bedrukbare) breedte mag een breedte van 108 tekens niet overschreiden.

In de beide dialogen 'tekst' worden de teksten voor de headers en footers ingevoerd. Zoals daar aangegeven kunnen ook de diverse tekst-attributen uit het Vorm-menu gebruikt worden. Moeten voor even en oneven pagina's de beide teksten gelijk zijn, kunt u de functie verlaten door OK te kiezen.

Merk ook op, dat bij wijziging van de teksten voor de ONEVEN pagina's de tekst voor de EVEN pagina's wordt overschreven (oorzaak GEM).

De cursortoetsen

TEXTOMAT maakt altijd gebruik van twee cursors, de tekstcursor die aangeeft waar het volgende teken zal verschijnen, en de muiscursor die gebruikt wordt om de verschillende onderdelen van de drop-down menu's te kiezen. De tekstcursor wordt hierna door cursor aangeduid.

De cursor kan op verschillende manieren op willekeurige posities gezet worden. Naast het positioneren met behulp van de muis kunnen ook de 4 pijltoetsen de cursor laten bewegen in de aangegeven richting. Omdat alle toetsen van de ST zichzelf herhalen is het op deze manier mogelijk door de tekst te bewegen. Naast deze 'eenvoudige' cursor-commando's zijn er een aantal andere opties die in combinatie met de SHIFT- of CONTROL-toets te verwerzenlijken zijn.

cursor per woord vooruit/achteruit

Om de cursor per woord te bewegen drukt u de SHIFT-toets in en dan naar keuze de pijltoets naar rechts of links.

cursor per alinea vooruit/achteruit

De SHIFT-toets samen met een pijltoets naar boven of beneden springt naar het einde van de volgende of vorige alinea. Als criterium wordt gekeken naar de punt, uitroepteken of vraagteken.

cursor naar begin/einde van de regel

Deze beweging wordt gerealiseerd door het drukken van CONTROL plus een pijltoets naar links of rechts. Wordt CONTROL/cursor omhoog ingevoerd terwijl de cursor zich al in de eerste positie bevindt, wordt naar het begin van de vorige regel gesprongen.

de cursor per alinea bewegen

De combinatie CONTROL plus cursor omhoog/omlaag laat de cursor springen naar de vorige of volgende einde-teken, de kleine 'cr' op het scherm.

Wordt een cursortoets samen met ALTERNATE ingedrukt, zal de muiscursor zich bewegen. Dit is geen optie van TEXTOMAT maar staat u altijd ter beschikking (zie het handboek van de computer).

De CLR HOME toets

Een andere mogelijkheid om de cursor snel door de tekst te bewegen is het drukken van deze toets. Zodra deze gedrukt is, staat de cursor in de linker bovenhoek van het beeldscherm; een tweede keer drukken brengt de cursor naar de linker benedenhoek. Samen met SHIFT wordt naar het begin/einde van de totale tekst gesprongen.

De Insert-toets

De INSERT-toets heeft vier verschillende mogelijkheden. Vaak is het nodig een enkel teken toe te voegen, waarvoor een druk op deze toets voldoende is. Door het drukken van SHIFT en INSERT schakelt het programma om tussen Insert en overschrijf-mode.

De derde mogelijkheid is het drukken van CONTROL INSERT waarna er een geheel lege regel toegevoegd wordt aan het document.

De vierde en laatste mogelijkheid is ALTERNATE INSERT dat het drukken van de linker muisknop simuleert. Op de manier is het (na wat oefening) mogelijk TEXTOMAT geheel via het toetsenbord te bedienen.

De Delete-toets

Deze toets behoort niet bij het cursorblok. We vermelden hem hier toch, omdat hij de logische tegenhanger vormt voor de INSERT-toets.

De DELETE-toets wist het teken dat zich onder de cursor bevindt en elke positie die daarna komt verschuift 1 positie naar links.

SHIFT DELETE wist het woord dat vanaf de actuele positie van de cursor in de tekst staat. CONTROL DELETE wist een complete regel.

Een laatste mogelijkheid is het drukken van ALTERNATE DELETE. Hiermee wordt een alinea gewist vanaf de positie van de cursor tot aan de eerstvolgende return.

Bij alle wis-operaties moet u altijd goed opletten. Mensen maken fouten, maar de eenmaal weggehaalde tekst kan niet meer teruggehaald worden. Vooraf is het raadzaam het document weg te schrijven voordat aan het wissen begonnen wordt. De tijd van het wegschrijven is in de regel korter dan de tijd die nodig is alles opnieuw in te typen.

De BACKSPACE-toets

BACKSPACE heeft maar 1 functie, het teken links voor de cursor wordt verwijderd. Eventueel rechts van de cursor staande tekst verschuift een positie naar links.

U zult merken, dat bij wis-operaties de word-wrap van de alinea uitgeschakeld wordt. Geen groot probleem, maar de tekst wordt daar iets minder makkelijk door te lezen. Kies in zulke gevallen voor 'Wrap alinea' of voer ESC w in om dit weer te herstellen.

ATARI geeft bij aankoop van een 520 ST of ST+ gratis het programma FIRST WORD aan de koper. Nu kan vaak de behoefte ontstaan de files van dit programma te converteren naar TEXTOMAT ST. CONV.TTP probeert zoveel mogelijk rekening te houden met de attributes zoals ze in FIRST WORD gebruikt worden en de carriage returns aan het einde van de regels weg te halen.

De instellingen voor de marges en dergelijke worden eveneens overgenomen. Het is aan te bevelen 'Lay-out' te kiezen en direct weer te verlaten via 'OK'. Dit zet de controle van de invoer in werking.

Indents worden alleen tot de eerste insprong verwerkt. Worden er meerdere indents per regel gebruikt leidt dit helaas tot een klein verschil, dit moet door de gebruiker aangepast worden.

De bediening van het programma is eenvoudig. U roept het programma aan door double-click in DESKTOP. Daarna voert u de filenaam in, een spatie en vervolgens de naam van de destination-file. De oude file blijft behouden.

Het kan gebeuren dat een bepaalde tekst zo lang wordt, dat het bewerken ervan een tijdrovende kwestie is. Met behulp van dit programma kan een document in exact twee helften gedeeld worden.

Na het laden van dit programma verschijnt een invoervenster (Tos Takes Parameters). U voert hier de naam van het document in, een spatie, en de naam van de file waar de andere helft in zal komen. Het origineel wordt hierdoor vernietigd (hier komt de eerste helft in te staan). Is dit niet de bedoeling, maak dan vooraf eerst een kopie. In de meeste gevallen zal het echter geen bezwaar zijn.

Eventuele foutmeldingen zijn zelf-verklaren. Na het drukken van een willekeurige toets gaat men terug naar DESKTOP.

Naast de mogelijkheid documenten af te drukken, biedt dit programma nog een groot aantal opties waar tevergeefs naar gezocht moet worden bij andere programma's.

In het PRINTEN-menu vindt u allereerst de keuze tussen horizontaal en verticaal printen van de tekst. Ook kan de uitvoer in plaats van naar een printer in een aparte file of ten behoeve van het programma TEXT DESIGN gedaan worden.

Een andere handigheid van dit programma is de mogelijkheid verschillende files in willekeurige volgorde in een keer te verwerken. De lijst kan worden opgeslagen voor later gebruik zodat tijdens het printen van een groot aantal documenten mogelijk wordt.

Onder 'Opties' vindt u alle bijzonderheden die TEXTOMAT van andere programma's onderscheidt. Daar behoren het automatisch samenstellen van een trefwoordenregister en een inhoudsopgave ook toe. Het automatisch toevoegen van een koppelstreepje kan hier nog naar keuze aan- of uitgeschakeld worden vooraf aan het printen. Ten slotte vindt u hier de mogelijkheid voor mail-merge en verwisselen van de lay-out per document.

Het 'Printen' menu

Horizontaal/Verticaal

Omleiden van de weergave

Als de weergave omgeleid moet worden naar een file, geef dit dan aan met de muis. Daarna verschijnt de item-selector en kunt u de drive en naam bepalen van de file. De derde mogelijkheid is het weergeven in een file ten behoeve van TEXT DESIGN van Data Becker Nederlands. Met dit programma kunt u een complete opmaak voor grafiek en tekst bewerken.

Printen

Het eigenlijke printen (weergeven) vindt plaats na het aanklikken van 'printen'. Er verschijnt ook hier weer een dialoog waarin u het pagina-cijfer en het bladnummer waarmee begonnen moet worden vastlegt. Op deze manier is het mogelijk van een groot document alleen een aantal pagina's af te drukken. Tot slot is er de mogelijkheid om aan te geven hoeveel keer elke pagina gedrukt moet worden.

Nu verschijnt een box, die u op de hoogte van de gebeurtenissen houdt. Achter TEXT ziet u de naam van de file die op dit moment verwerkt wordt. Het nummer is de rangorde in de weergavelijst.

Merk op, dat deze nummers betrekking hebben op de pagina die op dat moment naar de printer (of drive) gestuurd wordt. Heeft de printer een ruime buffer kunnen deze cijfers nogal uiteen lopen.

Als de printer ingesteld staat op single-sheet zult u aan het einde van elke pagina een melding krijgen. Bij gebruik van een daisy-wheel printer kan het moment voor een letterwiel-verwisseling weergegeven worden op het scherm.

Afbreken van het printen vindt plaats door het drukken op de CONTROL-toets. In enkele gevallen moet deze een tijdje vastgehouden worden voordat het weergegeven stopt. Bij verticaal printen is stoppen alleen mogelijk aan het einde van een pagina.

EINDE

Brengt u weer terug naar DESKTOP.

De weergavelijst

Voordat teksten met dit programma weergegeven kunnen worden, moeten ze opgenomen zijn in de weergavelijst. Klik hiervoor op de optie 'aanmaken' waarna de file-selector verschijnt. Iedere filenaam die aangewezen

Weergavelijst

Drive : B:_____

1. INHOUD .TXT	11. _____	21. _____
2. TEXT01 .TXT	12. _____	22. _____
3. TEXT02 .TXT	13. _____	23. _____
4. TEXT03 .TXT	14. _____	24. _____
5. TREFWRD .TXT	15. _____	25. _____
6. _____	16. _____	26. _____
7. _____	17. _____	27. _____
8. _____	18. _____	28. _____
9. _____	19. _____	29. _____
10. _____	20. _____	30. _____

OK

wordt met de muis, komt in de weergavelijst. De invoer stopt na het kiezen van CANCEL in de file-selector. De lijst, die in sommige gevallen nogal omvangrijk zal zijn, kan voor later gebruik op schijf gezet worden.

Het Opties menu

Onder 'opties' kunt u de speciale mogelijkheden van TEXTOMAT gekozen worden.

Inhoudsopgave

Heeft u bij een document een inhoudsopgave nodig, moet dit al bij de invoer van de tekst aangegeven worden. Bij het weergeven op welke manier dan ook, worden deze regels als inhoud overgenomen tesamen met het bijbehorende paginacijfer.

Het hierdoor ontsane document heeft als extensie .INH en kan als normaal document aangepast worden met kop- en voetregels.

Index

Een vrijwel gelijke functie is het automatisch openemen van woorden in de trefwoorden-register. Ook deze woorden moeten gekenmerkt worden tijdens de invoer van het document. Deze file krijgt .IND als extensie.

Nog iets over deze functie: het is voldoende een woord voor het trefwoorden-register eenmaal aan te merken. Elke keer dat dit woord in de tekst voor komt, wordt het opgenomen met het paginacijfer (zie ook inhoudsopgave). Per woord wordt 20 keer het paginacijfer toegevoegd.

Het woord dat direct op de markering volgt wordt aangezien voor het trefwoord. Bestaat dit echter uit meerdere woorden, moeten deze verbonden zijn door SHIFT-spatie. De woorden worden volgens de ASCII-code gesorteerd; dit houdt in eerst de hoofdletters en daarna de kleine letters.

TIP:

Is het trefwoorden-register erg groot geworden, is het handig om deze via TEXTOMAT in twee kolommen uit te printen. Maak dan de kolommen niet groter dan 35 tekens zodat ook voldoende tussenruimte ontstaat. Het verdient aanbeveling dit pas na het printen van alle documenten te doen zodat ook het laatste pagina-cijfer bekend is.

Scheiden

Normaal gesproken worden de woorden, afhankelijk van de breedte op papier, afgebroken door gebruik te maken

van een koppelstreepje. Is dit niet gewenst, kunt u dit uitschakelen (het 'vinkje' verdwijnt dan).

lay-out wissel

Als de documenten geprint worden via de weergavelijst, wordt de lay-out van het eerste document voor elk document gebruikt. Door deze optie te kiezen worden de bijbehorende lay-outs van elke groep documenten gebruikt.

TIP:

Het zal regelmatig voorkomen, dat u alleen de inhoudsopgave en/of het trefwoorden-register wilt maken. Dit gaat op de snelste manier als u de printer via Desk aanmeldt als een RS232 printer (Modem) en de snelheid op 9600 baud. (We gaan er hierbij van uit, dat u een Centronics printer gebruikt.) De gegevens worden dan via de modem-aansluiting verstuurd en tegelijkertijd worden op schijf de twee files aangemaakt. Wilt u later printen, zet dan het printer-aansluiting weer op 'printer'.

In dit hoofdstuk willen we u laten zien, hoe u de gebruikte printer optimaal aan uw wensen kunt aanpassen. Normaal gesproken is deze aanpassing slechts een keer nodig.

De hardwarematige aanpassing gebeurt door gebruik te maken van de accessory 'Install Printer' onder het Desk-menu. Hier heeft u de keuze uit verschillende onderdelen zoals losse vellen of ketting-formulieren, de aansluiting (RS232 of parallel) en het soort printer (daisy-wheel of matrix).

De softwarematige aanpassing is een ander verhaal. Hiermee kunt u elke willekeurige printer de juiste codes toesturen voor vet, cursief enzovoort. Denk in dit licht ook aan de 'speciale' tekens van de Nederlandse taal, de accenten.

Het principe van de aanpassing is als volgt: elk teken dat u op het beeldscherm ziet heeft zijn eigen unieke code, de ASCII-code. ASCII geldt voor de meeste computers als norm en daar doemt het nadeel op. De code is in Amerika ontwikkeld en bevat dientengevolge geen accenten of Umlaute.

Voor het aanpassen van de printer zodat accenten op de normale manier kunnen worden afgedrukt heeft u TEXTOMAT en het handboek van de printer nodig. Ter controle is het misschien handig eerst alle tekens die via het toetsenbord (op welke manier dan ook, denk maar aan CONTROL p tot y) ingevoerd kunnen worden op de printer weer te geven. U ziet dan snel welke tekens niet naar behoren geprint worden.

Elk teken, dat niet goed geprint wordt, zet u op een nieuwe regel in de eerste kolom. Kijk dan in het handboek naar de bijbehorende ASCII-code en zet die (in decimale vorm) achter de letter. Als alle 'vreemde' tekens op deze manier behandeld zijn, schrijft u dit geheel weg onder de naam EIGEN.PRT zodat dit later weer ingelezen kan worden.

Beschikt uw printer om een omschakelbare karakterset, verdient het aanbeveling achter de speciale tekens eerst de code voor omschakelen, de code van het teken dat geprint moet worden en tenslotte de code voor het terug schakelen naar de standaard karakters. Een voorbeeld hiervoor is de meegeleverde file EPSON.PRT die de voor de Umlaute nodige codes bevat.

Het enige wat nu nog gedaan moet worden, is het aanpassen van de attributes voor de tekst. Laadt om dit

te zien de file EPSON.PRT maar eens in. U ziet na bijvoorbeeld '1+' (vet aan) de bijbehorende commando's staan.

27, 'E' staat voor ESCAPE E wat de printer vet laat printen.

'0' Deze code reset de printer; de printer begint dan steeds met een 'schone lei'.

TIP:

Om er zeker van te zijn, dat de tekst in welke pitch dan ook, op hetzelfde punt begint kunt u het best de linker kantlijn in de printerfile instellen. In het menu-onderdeel lay-out moet u in dat geval de kantlijn daar op 0 zetten.

'A', 'B', 'C' Geven de verschillende dichtheden van de tekst aan (10, 12 of 15 characters per inch ofwel cpi).

'Z' Voor het instellen van de regelafstand wordt deze code gebruikt. Volgend op de Z wordt de regelafstand in 72ste inch naar de printer gestuurd. Beschikt uw printer niet over de mogelijkheid de regelafstand softwarematig in te stellen haalt u deze regel gewoon weg.

'T' Deze instelling is van belang voor gebruikers van een daisy-wheel printer. Daar moeten voor effecten zoals cursief of vergroot (outlined) gewisseld worden van letterwiel. Achter de T wordt het cijfer van de desbetreffende code ingevuld. Tijdens het printen verschijnt dan af en toe de boodschap om het letterwiel te verwisselen. Toegestane codes na de T zijn de cijfers 1 totaan 7, de hoofdletter A tot C alsmede de speciale tekens '0' tot '9'.

Indien gewenst kunnen de speciale tekens '0' tot '9' een willekeurige sequens uitprinten. Per teken kunnen 512 codes verwerkt worden. Dit biedt mogelijkheden voor een eigen (grafisch) briefhoofd of andere toepassingen die alleen door uw fantasie begrensd zijn.

TIP:

In de printerfile kunt u achter de codes commentaar zetten mits u vooraf hieraan een '*' neerzet. Het sterretje mag echter niet in de eerste positie van de regel staan omdat anders het programma aanneemt, dat dit teken gewijzigd moet worden. De codes worden ofwel als decimaal teken met de waarde 0 tot 255 ingevoerd ofwel als letters in een single-quote (apostrophe).

Wat mis kan gaan met het koppelstreepje

Zoals in het betreffende hoofdstuk al gemeld werd, gaat het afbreken niet altijd naar wens. Van een aantal lettercombinaties is bekend dat deze foutief worden gescheiden:

eveneens   verschijnt als eve-neens
meestal   verschijnt als mee-stal
aanklikken   verschijnt als aank-likken

Om te voorkomen dat deze woorden onjuist afgebroken worden, zet u ongeacht de positie van het woord in de zin vooraf een soft-hyphen (Bewerken-menu). Dit geeft TEXTOMAT de opdracht het woord als een geheel te zien.

ASCII-code	23,24
RAM-disk	7, 10, 12
attributes	17,21,25
daisy-wheel	22,25
footer	19
functietoetsen	7, 12, 13, 15
header	19
indent-positie	18
mail-merge	14,22
page-eject	14
pitch	17,25
plaatshouder	14
systeem-datum	17
tab-stop	18
titelregel	8
velden	9
word-wrap	11, 16, 22
write-protect	11

Textomat en Datamat zijn inmiddels al bekende namen geworden. Aanvankelijk waren deze twee pakketten alleen voor de Commodore 64 beschikbaar en pas later voor de de CPC-computerserie.

Voor de ATARI ST-computers brengt Data Becker Nederlands deze zomer een tekstverwerkers-programma uit waarvan alleen de naam nog overeenkomt met de vroegere pakketten.

TEXTOMAT ST is uiteraard geheel GEM-gestuurd; de gebruiker kan met de muis de cursor positioneren, blokken aangeven en kiezen uit de verschillende drop-down menu's.

TEXTOMAT ST in trefwoorden:

- regellengte instelbaar tot maximaal 180 tekens
- hoge snelheid bij het invoeren en het bewerken van teksten
- maximaal 30 functietoetsen, die teksten tot een lengte van maximaal 160 tekens weer kunnen geven
- verticaal uitprinten van de tekst op een Epson of Epson-compatible printer

Handleiding in ringband met 3.5" diskette.

ISBN 90 229 3401 2

ATARI ST Software 5

**DATA BECKER
NEDERLANDS ***